

Sveriges Apoteksförenings remissvar på promemoria Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel (S2024/02135)

Sveriges Apoteksförening har inbjudits att svara på rubricerad promemoria. Sveriges Apoteksförening anser att förslaget konsekvenser inte har utretts tillräckligt. Framförallt har inte förslaget påverkan på patienternas följsamhet till läkemedelsbehandlingen analyserats. Den påverkan som förslaget kan få på apotek med ökade frågor om pris och subvention eller risk för hamstring har inte heller beskrivits i konsekvensutredningen. En hamstring kan både leda till brist på läkemedel och innebära en belastning på apoteken och dess personal och i slutändan ökad kassation av läkemedel som inte använts.

En kraftig höjning som berör många människor

Regeringen motiverar höjningen med att den totala läkemedelskostnaden har stigit i en högre takt än vad egenavgifterna har gjort så att samhällets andel av kostnaderna har ökat. Denna trend har funnit under flera år vilket nu gör att när regeringen vill korrigerar detta så blir det en kraftig höjning vid ett och samma tillfälle. Det finns en överhängande risk att läkemedelskostnaderna fortsätter att öka snabbare än övrig prisutveckling i samhället. Om principen ska vara att egenavgiftens andel ska hållas konstant kommer det då innebära att det om några år behöver göras ytterligare justeringar.

Apotekspersonalen ser med oro på förändringen

Sveriges Apoteksförening lät genomföra en enkät till medarbetare på apotek (se bilaga). Över 1000 svar kom in och över hälften lämnade också ett fritextsvar vilket visar på stort engagemang i frågan. Av de svarande uppgav 67 % att de redan idag varje vecka möter kunder som avstår att hämta ut läkemedel på grund kostnaderna. Nästan 90 % ser också att den föreslagna förändringen kommer innebära att fler avstår från sin behandling. Utifrån resultaten ser vi en stor risk för att följsamheten till läkemedel minskar. Medarbetarna varnar också för andra konsekvenser som en ökad belastning på apoteken till följd av fler frågor och en risk för hamstring i samband med införandet.

En lång övergångsperiod med dubbla högkostnadstrappor

Förändringen genomförs så att de som påbörjat en högkostnadsperiod innan den 1 juli 2025 kvarstår i den gamla modellen medan de som påbörjar en period därefter följer den nya. Sveriges Apoteksförening ser att detta gör att risken för hamstring minskar då det inte finns ett så stort incitament att tidigarelägga sina inköp då det för de flesta inte går att påverka startdatumet. Det innebär samtidigt att kostnaderna för samma läkemedel kan bli väldigt olika för olika personer beroende på när den senaste perioden startade. Det ställer också krav på de tjänster som E-Hälsomyndigheten har för att apoteken ska kunna hantera detta. Detta berörs inte heller i konsekvensutredningen.

Alternativa modeller har inte prövats

Kostnaderna för läkemedel ökar, till största del drivet av att det kommer nya innovativa behandlingar mot stora folksjukdomar. Detta gör det relevant att se över hur finansieringen av läkemedel ska ske framöver. Det framgår inte om någon annan modell har övervägts. Att kostnaderna för läkemedel redan idag är utmanande vittnar apotekens medarbetare om. Föreningen kan samtidigt se att det finns utmaningar med nuvarande modell där patienter som når upp till frikort kan utnyttja detta och hämta ut mer läkemedel än vad som är avsett för dem. Dagens högkostnadsskydd kanske inte är konstruerat för bästa möjliga utfall för befolkningens hälsa till lägsta möjliga kostnad. Den ändring som föreslås innebär endast korrigeringar av nivåer inom modellen i avsikt att öka andelen som patienterna betalar. För en mer långsiktig lösning skulle en större översyn troligtvis behöva göras.

Fredrik Boström
Chefsfarmaceut, Sveriges Apoteksförening
Stockholm, 2025-02-10

Bilaga – Rapport Apotekspersonalens Uppfattning om föreslagna förändringar i högkostnadsskyddet